

SİYASƏT VƏ LİDER

ARAŞDIRMA

*Brzu BƏRXUDAROV
Sumqayıt Dövlət
Universitetinin müəllimi*

XX əsrin sonlarında cəmiyyətdə mürəkkəb və ziddiyətli, lakin tarixən zəruri və qanunauyğun bir tərəqqi prosesi başlanmışdı. Sovet cəmiyyəti öz tarixi inkişafında yeni bir mərhələyə qədəm basırdı. Yetmiş il totalitar rejimdən yaxa qurtarmaq üçün bütün xalqlar ayağa qalxmış, siyasi şüur oyanmış, demokratik cəmiyyətə keçmək meyli güclənmişdi. Dövlətçilik ənənələrini bərpa etmək istəyən respublikalarda da xalqın milli şüurunun yüksəlməsi, milli özünü-

dərketmə mexanizminin işə düşməsi bu prosesin əsas tərkib hissəsi idi.

Bəzi siyasi və tarixi məsələlər müəyyən və həll ediləməli idi. Nədən imtina etmək,

nəyi mənimsəyib irəli aparmaq, daxildə hansı siyasi qüvvələrə istinad etmək, dağılmaqda olan totalitar rejimə söykənmək lazım idimi?

Səksəninci illərin axırında respublikada ictimai-siyasi həyatın mürəkkəliyi, siyasi mübarizələrin kəskinliyi, bir-birinə zidd, əqidəli siyasi qrupların çoxluğu və xaricdən maraqlı qüvvələrin müdaxiləsi həmin sualların cavablarını da mürəkkəbləşdirildi.

O illərdə Azərbaycan Respublikasına rəhbərlik etmiş partiya funksionerləri zamanın irəli atdığı siyasi məsələlərə düzgün cavab tapa bilmədiklər, əsrin coşmuş siyasi fikir burulğanları içərisində öz mövqelərini müəyyənləşdirməkdə aciz qaldılar, hadisələri düzgün qiymətləndirə bilmədiklər, yeni inqilabın qopardığı fırtınaların güclü təzyiqinə tab gətirməyib, xalqa, cəmiyyətə fayda vermədən siyasi səhnədən çəkilməli oldular.

Qarabağda baş vermiş qeyri-qanuni hərəkətlər, ölkə rəhbərliyinin zəifliyi xalqı ayağa qaldarmağa məcbur etdi.

1990-cı ilin yanvarında baş vermiş qanlı qırğın Azərbaycan xalqını daha da hiddətləndirdi. Mövcud quruluşa qarşı

xalqın tükənməz nifrəti daha da artdı. Xalq hərəkatı genişləndi, müstəqillik, azadlıq və demokratik cəmiyyət uğrunda mübarizə hərəkatı respublikanı bürüdü. Bu hərəkatı boğmaq istəyən qüvvələr siyasi mübarizə meydanında tab gətirə bilməyib aradan çıxdılar.

Tarixin müəyyən dönüş mərhələlərində güclü şəxsiyyətlərin meydana gəlməsi təbii bir haldır. Xalq həmişə azadlıq və demokratiyanı öz bayrağına çevrilmiş qüvvələrin ardınca getməyə adət etmişlər.

Hakimiyyətə gəlmiş xalq cəbhəsinin lideri Əbülfəz Elçibəy şəxsi keyfiyyəti ilə seçilirdi.

Siyasət də bir sənətdir. Hər

kəs bu peşənin yüksək zirvəsinə qalxa bilmir. Ə.Elçibəy xalq arasında tanınmış şəxsiyyətə çevrildi.

Liderin xüsusiyyətləri nəzəriyyəsinin yaratıcılarından olan Amerika sosioloqu E.Boqardus yazır ki, şəxsiyyəti lider edən başlıca keyfiyyətlər ağıl, enerji, xarakter, möhkəm iradə, yüksək təşkilatlıq qabiliyyətidir. Liderlik funksiyası yerinə yetirən şəxsin fərdi keyfiyyətləri seçilir. Ə.Elçibəy bir şəxsiyyət kimi tanınsa da, lakin siyasi liderlik səviyyəsinə yüksələ bilmədi.

Respublikanı düçar olduğu bu ağır vəziyyətdən çıxartmaq üçün, azadlıq və torpaqların bütövlüyü uğrunda şəhid olmuş minlərlə insanların arzularını həyatda reallaşdırmaq üçün xalq arasında böyük hörmət və tufuz qazanmış, cəmiyyətdə gedən mürəkkəb siyasi proseslərdən baş çıxaran və onu düzgün qiymətləndirməyi bacaran, siyasi mübarizədə dözümlü, iradəli, dövlət təcrübəsinə malik olan bir şəxsiyyət-xalqı öz ardınca apara bilən siyasi lider lazım idi.

N.Makiavellin fikrincə, liderin siyasi davranışında qəddarlıqdan tutmuş insanları aldatmağa qədər çox müxtəlif üsullar eyni uğurla tətbiq edilə bilər.

Siyasi liderlər əsasən özlərini siyasi mübarizə zamanı göstərirlər. Tarixdə görkəmli siyasi liderlər olmuşdur. Tarixdə iz qoyub getmiş belə liderlərdən Nərolyon, Linkol, Robespyer, Ruzvelt, Hitler, Lenin, Stalinin və bu günün

tanınmış siyasi lideri Heydər Əliyevin adlarını çəkmək olar.

Məşhur De Qoll deyirdi: "Adamlar lidersiz keçinə bilməzlər!!"

Bunlar bir daha təsdiqləyir ki, müdrik insan, beynəlxalq aləmdə böyük nüfuz sahibi, tarixi şəxsiyyət kimi Heydər Əliyevin yenidən hakimiyyətə qayıdışı zamanın reallığından doğan obyektiv zərurət idi. məhz xalqın H.Əliyevə etibar edib onu hakimiyyətə gətirməsi siyasi liderin qələbəsi idi. O, isə bu etimadı doğrultmaq üçün çox işlər görür, siyasi prosesləri lazımi səmtə yönəltməkdən, bəzi tarixi məsələləri həll etməkdən ötrü bütün gücünü, bacarığını, siyasi səriştesini nümayiş etdirməklə çox çalışır. Doxsanıncı ilin ortalarında onun çoxtərəfli ictimai-siyasi fəaliyyətinin ən qızgın dövrü başlayır.

Siyasi liderin özünəməxsus əsas əlamətləri binlardır:

- özünün siyasi proqramı var;

- bu proqramı həyata keçirmək üçün (özünün şəxsi keyfiyyətləri, iradəsi, məqsədyönlüüyü, inadkarlığı ilə) özünə inanır;

- məşhurdur, kütləni ələ almaq qabiliyyəti var, geniş xalq kütlələrini ümumi məqsədlər ətrafında cəmləşdirəməyə nail ola bilər.

Bu müddəalar onun siyasi fəaliyyətinin ana xəttini təşkil edir.

Siyasətçilik məharət tələb edir. Siyasi məharət mövcud imkanlardan istifadə etmək, nəzəri biliyə, sınılanmış təcrübəyə malik olmalı, sınılanmış məntiqi mühakimələri ilham, təxəyyül, fəhm, yaradıcılıq cəsarəti və fantaziyası ilə birləşdirərək düzgün qərarlar qəbul etmək bacarığıdır.

İnsan yaşadığı cəmiyyətdə hər cür təzyiqdən, mərhumiyyətdən azad olmalıdır. Cəmiyyət bərabərlik əsasında qurulmalıdır. Hüquqi, unitar dövlət yaratmaq üçün ilk addımlar atılmış, müasir dünya standartlarına uyğun demokratik konstitusiyaya qəbul edilmişdir. Zəbt edilmiş torpaqların geri qaytarılması uğrunda gərgin mübarizə aparılır. Demokratiya və aşkarlıq şəraitində insanlar yaşayıb çalışırlar. Xalqı xoş gələcəyə aparmaq üçün siyasi liderin gücü çatır və bu yolda heç nə əsirgəməyəcəkdir, - deyən Liderə xalq arxa durub, inanır və onunla yekdildir.

